

1284

ד.ד.

הודעתה של מ.ט. 17/17

מישיבת ועדת העבודה

התקיימה ביום ד', ז' בשבט, תשי"ז - 9 בינואר, 1957 בשעה 8.30

ב ד כ ה י ו

- חברי הוועדה: היו"ר ע. גוברין
 ב. אידלסון
 י. גלסובי
 מ. גרם
 ג. וילנסקה
 ב. כהן
 ח. מיגורי-כהן
 י. קרובמן
 ג. רימלט
 י. ריפתין
 ג. שוסטק

מוזמנים: שר העבודה מ. נטיר

מר עילם - המנהל הכללי של משרד העבודה.

101-1017: (1) מסקנות ועדה המשנה בענין שטסנר.

(2) דיון על בעיות התעסוקה.

=====

היו"ר ע. גוברין: מני פותח את הישיבה.

מסקנות ועדת המשנה בענין שטסנר.
 =====

(חברת-הכנסת ב. אידלסון קוראת את המסקנות)

היו"ר ע. גוברין: מבקש לסמן את מספר הישיבות שקיימה ועדת המשנה.

ב. אידלסון: מהרגע בו התחלנו בעבודה היתה לי ההרגשה שהבירור נעשה במיזור רב. חלפו למעלה מחמש שנים מהז קרו העיניים עליהם טען מר שטסנר. טענותיו של שטסנר נטו סביב אי-סדרים ששררו במל, דבר שלא היה במסכות הוועדה לבדוק. אנו פעלנו זמן שהנהל המשטט, ועל כן צריכים היינו להיות זהירים שלא לגעת במטרות.

שמענו את מר שטסנר אלוש פעמים, והוא דיבר שעות. אין ספק שלהם זה יש עבר ויכול להיות שהיו לו יחסים מיוחדים עם אנשים שלאחר מכן רבה הוחת במל מוזמנים, מתווכים וכדומה,

מתוך התחשבות בנדם אומלל זה שהסתכן וחושד בכל - בני נמנעת מלהגיד את התרשמותי על אישיותו.

עשינו עבודה רבה ולא מנענו מעצמנו כל טרחה להיפגש עם יבשי שונים - וזה היה הזמן הפגרה - כי רצינו לדעת מה קרה שם. ברור שהנמל היה אותו זמן עמוס עבודה ובעיות רבות; סר שטסנר הוא אדם שהסתכן בגלל סגור הנפשי - וכל זה הביא לתסבוכת גדולה ולמצב שהוא היה בלתי-נסבל בסניבתו.

למסוף רצוני לציין, שהבר-הכנסת בן-ההרן לא יכול היה להשתתף בעבודת ועדת המשנה בגלל סיבות פרטיות.

היו"ר ע. גוברנין: בני מקדם בברכה את שובו של חבר-הכנסת רימלט סאראצוב-הברית, ומסר לו את רשות

הדיבור.

רימלט: בני מציע שננסח את הדברים הטעונים ניסוח לפני הנחת המסקנות על שולחן

הכנסת.

בני מציע להשמיט את הפסקה הנוספת, כי לא הנענו דעה בקשר להתעסקותו היות ולא רצינו עצמנו סוטמכים לכך. בני הייתי מסתפק בנוסח הנוסד, שליוו הדברים איננו מחוויים דעה על המשך התעסקותו. הכנסת רשאית להוות-דעה על עובדי המדינה ופיסוריהם, ולא שהוא היה עובד זמני, עובד שעבודתו הוגדרה כפרעית וזמנית שבא למלא חלל-ריק.

בני מבקש להדגיש בניסוח, שהנתונים אשר ביררנו לא אשפירו מקום למסק שהם דיים היו כדי להפסיק את עבודתו הזמנית.

היו"ר ע. גוברנין: בני סבור שכולנו מודים לשני החברים אשר טרחו טרחה רבה וקשה בענין שהכנסת

הטילה עלינו לבררו. היות ונרשמו לוויכוח חמסה חברים, ולהיום הזמנו את שר העבודה ומנהל משרדו - אינני סבור שנוכל היום להקדיש זמן לנושא זה. שמענו את הדו"ח, ובישיבה הקרובה נקדיש לכך זמן.

דיון על מצב התעסוקה
=====

היו"ר ע. גוברנין: רצוני להעיר קודם כל הערה לסדר הדיונים שלנו, כפי שהם נראים לי. למעשה אנו

בתונים בתוך הדיונים על בעיות התעסוקה, בלא שהיתה לנו הפסקה קצרה בינתיים העבירה לנו הכנסת שוב את השאלה, ולפי התקנון עלינו להניח על שולחן הכנסת מסקנות. הוועדה הצטרך גם לבחון את השאלה, כפי שהודיע שר העבודה בכנסת, אם אנו מציעים לקיים דיון בכנסת בשאלות התעסוקה. גם בנדון זה רצוני להציע הצעה.

בני מציע שעכשיו נדון למחר על מצב התעסוקה כיום, שהוא חסור במיוחד, ומה נדרשת הממשלה לעשות כדי לתקן את המצב בחודש-חודשיים הקרובים. אולם בצטרך גם לבחון את השאלה - כיצד אנו רוצים את מצב התעסוקה הקבע מבחינת המצב הכלכלי והמדיני, וזוהי סוגיה שניה.

שר העבודה מ. נמיר:

יכול להיות שיפחת מספר מחוסרי-
העבודה בשבועות הקרובים על-ידי כל
מיני גורמים שגובים בתחום של חכנון מרכזי. אף על פי כן, כפי שאירתי
פעם-אור פעמיים בכנסת, גם אם הדבר יהיה כך, אין שום יסוד להניח
כי יונח או ירווח לנו וכי נוכל לתת לענין לזרום, מה גם שאינני
בטוח אם אמנם הירידה שנסתמנה בשבועות האחרונים ל- 17,000 - 16,000
תימשך במסדרים ניכרים. מבלי לבחש בכיוון זה או אחר, אינני רואה יסוד
ליותר לעת-עתה בניזון מידה שהיא על אותה תכנית של עבודות דחופות
לחדשי ינואר-פברואר-מרץ שסימנתי אותה בכנסת, שהיא פרי עבודת הכנה
במצות ומזורזת שנעשתה במשרד העבודה על-ידי האנשים העומקים בשדה
התעסוקה והאבטלה.

אם ההחלטה שנתקבלה בכנסת מחייבת

כי הוועדה תניח על השלוחן מסקנור בכתב - הרי אני מציע שעל אף המקלה
הקלה הצפויה, שגם הוועדה תמנך נתכנית ותחווה דעתה עליה, בלי
לבנות הרבה על הפחתת מספר מחוסרי העבודה שעלולה לבוא בשבועות הקרובים.
והיה אם יתברר שפצב העבודה הוטב - הדברים המתוכננים לאביב 1957 יישמרו
לעת מצות. במקרה הטוב ביותר נחזיר עודף למשרד האוצר, אם יתגלה
עודף כזה. רצוני להרשות לעצמי להשיג עצה וגם לציין שני דברים
נוספים שאינם נוגעים לעצם התכנית.

כל העבודות הללו, או 90% מהן, הן

מסוג העבודות שאפשר תיכף להתחיל בהן אם רק מצוי הכסף. שנית, הרוב
המכריע של העבודות אינו מצריך חמרי-גלם. יום העבודה שיושקע עלול
ללכת ברובו המכריע לידי העובד ולא לידי בעל מחסן של חמרי-גלם.
שלישית, מבחינה טרזיקת-רואות, אלו הן עבודות שעתידות להפרות את
קרקע הארץ. המדובר הוא על הכשרת קרקע, ייעור, היינו - עבודות שהן
הולמות את המטמה של פיזור האוכלוסיה.

אנו מטודלים להפנות תשומת-לב רגינית

לשני דברים מיוחדים במינם: לנצל עד כמה שאפשר כל פרוטה שמוציאים
בכל דרך שהיא לצרכים העשויים ברבות הימים להיענות לטווח-ארוך של
ענין התעסוקה. לכן הפעם במסגרת של 4,5 מיליון שתכנית זו צריכה לתת
העלינו לראש התור את ההכשרה המקצועית, כי יש בזה גם תעסוקה תוך
קופת הלימוד המקצועי וגם הקניית מקצועה הפוטרת את החברה אחר-כך
מהדגה לדגם זה בגלל העובדה שמשקלים אותו להשתבץ בכלכלה ש
בתאים בריאים וחיוניים.

אינני יודע אם חברי הוועדה ביקרו פעם

במפעלי ההכשרה המקצועית של משרד העבודה. במס למו - הריני מציע
לערוך סיור כולל של חברי הוועדה בכמה וכמה פנינות שאינן כל-כך ידועות
לציבור הרחב. משרד העבודה גם יעלה בפניכם בחזמנות זו בעיות חדשות,
אבל הדבר גם ישמח את לבכם כאשר תראו כמה שוקקת מציינות העבודה בכמה
פינות כאלה. אחת הפינות הללו הם מרכזי ההכשרה המקצועית ופעולות
דומות שלה במרכזים המוחזקים על-ידי המשרד במישרין, המקיפים אלפי
אנשים בכל שנה ושנה - ואינני מדבר על בתי-מפר מקצועיים לנוערים
ונערות; אני מדבר על הכשרה מקצועית של אנשים מבוגרים.

מהי תקופת ההכשרה?

מ. נמיר:

8 - 7 חודשים בשנה.

שר העבודה מ. נמיר:

העמדנו את ההכשרה המקצועית ברוש

החור של 15 סעיפים שלשיהם מחולק הסכום של 4,5 מיליון ל"י.
3/4 מיליון ימי עבודה אינו רוצים לגייס למטרה זו. אתם צריכים לראות
את חדרות היצירה של האנשים האלה, כשהם טעיה לשעה משתלטים ביתר
מהירות על המכשיר, על התהליכים הטכניים וכדומה. הרוב המכריע של
אנשים אלה הם בני עדות המזרח. ראיני אנשים אלה בבגור-שבע ובקריית-
שמונה המקבלים הכשרה מקצועית מעין זו, וראיני בחורים אלה לאחר מכן
בתע"ש ובמפעליה, דברנו עם המנהלים שלהם, ולא היו מליים בפיהם כדי
למצות את השבחים לחניכי ההכשרה המקצועית המזורזת הזו. חושבני
שבתחום הנעשייה הסדויקת, המסתכת העדינה והפעילות החרושתיה המחייבת
דייקנות רבה ותבונה-כפיים, בני עדות המזרח הצעירים יעלו בקרוב
על הרמה הגבוהה מאד שהשגנו בתחום זה בארץ בקרב העדה האשכנזית.

א.ד.

אשרתי דבריהם בלה כדי להבליט הבלטת יתר
ית החשיבות הכפולה של ענין ההכשרה המקצועית שהיא מצד אחד מסייעת
לפתרון מצוקת ההעסקה ובעת ובעונה אחת בזה לצייד את המדע שיוכל
לעמוד ברשות עצמו לא רק כאשר יש קוניונקטורה במשק, אלא כדי שיוכל
לתפוס עמדה מכובדת לעצמו כבוד, ולחברה - כגורם הכרחי במשכנותיה.

אני חוזר לענין זה בטלה. הנקודה השניה
האופיינית לתכנית - ואולי בזמן אחר היינו נוהגים אחרת - היא הקדשת
חלק די ניכר של ימי-עבודה לרשויות המקומיות - וכאן הכוונה למרכזי
התבערה של חוסר-עבודה, המנסים מבחינה כמותית, הי-אפשר לומר שתל-אביב
וחיפה - וירושלים במצבת דוקא במצב יוצא דופן לטובה - תופסות את
מקום הכותל הפזרחי בחוסר העבודה; חוסר העבודה הקלאסי הן
בנותם מקומות שקיירה שלמה היא מחוסרת-עבודה, שישוב שלם אין לו עבודה.
אולם יש דברים מיוחדים המכבידים על שתי הערים הגדולות, ובראש ובראשונה
על חיפה, ובשורה השניה - על תל-אביב, כי חיפה מוקפת הרבה מאד ישובי
עולים שלא תל-אביב. מבחינת קליטה העליה העבודה ששער-העליה - תרתי
משמע - הוא בחיפה גרסה לכך שחיפה מוקפת ישובי עולים חדשים. יש
שם מעברות על-גבי מערות, גם הם הן החליפו את שמוניהן וגם הם
גבנו ישובים. הכטויות שם הן פהרות, והמשקע שוקע ומוסיף רובד של
בנשים שקשה לסדר אותם בעבודה. גם הם בכמות הדבר לא בא לידי ביטוי,
הרי מבחינה איכותית מחסיר המצב בחיפה ובתל-אביב - ובתל-אביב פחות
מאשר בחיפה, והוא גורם - גם בלי השריה מהחוץ - לתסיסה מתמדת.
בקרוב הנוגעים בדבר.

המרכזים הללו משמשים כנקודות-משענה
לעוזבים. גב, ישעמי מראש העיר של ירושלים, כי במיכום הכולל פחת
המספר הכללי של האוכלוסין בירושלים, וזאת לאחר שבדרך-כלל ההתרחשות
הכללית בדבר התפתחות של ירושלים ב-3 - 2 השנים האחרונות היא
חיובית מכל הבחינות.

מצב זה מעיק על שתי הערים, ועל חיפה
במידה הרבה יותר גדולה מאשר על תל-אביב, לכן אנו בתכנית הפרשנו סכום
די ניכר של ימי עבודה למרכזים המאוכלסים, אף על פי שהמדיניות הכללית
היא של פיזור האוכלוסיה.

דומני כי תיטיב הוועדה אם היא
תתייצב קצת לימין האנשים שאין כל עוול בכפם, והם מותקפים על-ידי
כדי הנפש סחוך חוסר כל תבונה. ההתפרצויות ללשכות העבודה קשה
לתפוס את מהותן. אנשים באים לשפוך את מרידותם על אותם האנשים
המקדישים ימיהם ויליהיהם למחזורי-העבודה. אני מדבר אל חברי ועדת
העבודה שדעתם שקולה עליהם, דומני שאין הם צריכים לעבור על כך
בשתיקה.

בניח שנעבור את החדשים הלה עד התקציב
החדש ומתאמצים בלה בחזיר חולי את המצב לקדמותו, כי בנסיים אינני
מאמין. אני מזמין יסוד את ועדת העבודה לתמוך תמיכה נמרצת בכך
היות והמשא והמתן על הסכום עוד שרם נגמר. האוצר זו לקרנת התכנית,
אבל המשא והמתן לא נסתיים, אף על פי שהאוצר לא רק במופץ עקרוני
אלא גם מבחינת הסכום שאור עומד בו - הוא כבר במחצית השניה של
התמיכה. אבל יש מיקוח, אבל איננו רוצים לתלות את הגשת התכניות
בגמר המשא והמתן עם האוצר.

אני מוסר הודעה לוועדת העבודה, כי
אף על פי שהמשא והמתן עם האוצר עדיין לא נסתיים ויש קשיים באוצר
לגייס סכום זה ברגע האחרון מלי מקורות הכנסה הרי יש החלטה -
וזוהי גם דעו של המנהל הכללי של המשרד - להתחיל לבצע את התכנית,
אף על פי שלא כל המימון שלה כבר מוכסח. אני ממיע לוועדה
לתמוך במבטא זה לא מפני שאני רוצה ליצור לחץ מלאכותי על האוצר.
אני יוצא סחוך הנחה פשוטה שאנו פועלים במסגרת זו במצב של כלית-
ברירה.

זהו הטיכונ של לגבי הגעיה האקטואלית של חוסר העבודה. אבל זה רק פותח פתח לבעיות היסוד של התעסוקה, שהן בעיות של תעסוקה של קבע - וזה אינו ענין לטנה אחת או שנתיים. הגענו למצב לפיו לא יתכן כלל שלמשרד העבודה או לממשלה לא תהיה תכנית למספר שנים כיצד להטריט את האנשים האלה, את השמירת הזו - וזו שמירת גדולה - שנשמרת סחוף לספיגה הטבעית של העולים החדשים בתאי-המסק. לא יתכן שלא תהיה לנו תכנית לתעסוקת קבע, אף אם היא תהיה בנויה על הנחות היפוטטיות. בעצם כל תכנית בנויה על הנחות כאלו. אני מסיף לכך, כי חושבני שהכרחית לנו תכנית ארוכת שנים לתעסוקה קבועה הסביאה בחשבון את כל המסקע של רבנות אנשים שהם סובטלים אחד, ומצד שני אלה שאחיותם הכלכלית בארץ רופפת וכל רוח מצויה מטלטלת אותם מטלטה חזקה; תכנית הסביאה גם בחשבון את העליה לפי השערה פטויטת שעתידה לזרוט בסנים הקרובות ארצה ואת האפשרות של פיתוח הארץ מנקודת-מבט של תעסוקה וכן את הטגמה היטודית של פיזור האוכלוסיה - וזו בלי טפק הטגמה הטוצהרת של ממשלת ישראל דומני שאין מגדון חילוקי-דעות - ולבטוף את יתר הפרודוקטיביות של ההרכב המקצועי של האוכלוסיה.

בזמן שדיברתי בכנסת יצאתי מתוך הנחה שיהיו לנו 70 - 60 אלף עולים חדשים. אם לא תקרינה מטיכות בלתי-צפויות, הרי כיום אין לחשוב על מספר אחר מאשר 100 אלף עולים. מתברר שהעליה החדשה מהווה אלטנט חדש הן מבחינת הגיל והן מבחינת הטוצה האתני - ויש עכשיו הזדמנות בלתי-רגילה להתייטבות העו דת שלנו לקלוט מחדש אלפי עולים שהעדה האשכנזית, וזה חשוב מאד מהבחינה הכללית הן לחייוש הרמה הגבוהה והן לפיזוג העדות וכן מבחינת צרכי העליה עצמה, שלא תוכל להמציא לה דברים שאינם קיימים בארץ.

שמענו על תכנית לפיה ילכו אלפי אנשים ליטובים חקלאיים קיימים. לטם כך יהיה על אגף הטיכון לבנות חלק גדול של שיכון חדש שיעמוד לרשות הממשלה על-פי חוזים עם כל מסק ומסק למטן חמש שנים לצרכי קליטת העולים החדשים. מתברר שגם אם חלק ממלה לא ייאהז - הרי החלק השני העתיד להסאר עלול להיות ניכר, ויש בו גם כדי לענות תשובה חשובה - אטנם לא מלה - לבעיה של הקליטה הפרודוקטיבית של העליה החדשה, למטלה של הגברת כוחנו הייצרני וגם למנעית התרכזותם של העולים במקומות המאוכלסים ביותר.

בימים המחרונים עלתה מחשבה נוספת - ואני מוסר אותה כהן עם אלפי הסתיגויות כיוון שהיא לא נבחנה ויתכן כי בקשר לזה נצטרך אולי להכפיל את תכנית הטיכון שהתווינו. תכנית הטיכון כוללת 20 אלף יחידות דיור בשנת 1957, מהן 12 אלף לעולים חדשים, והסאר - עבור משכנות עוני, מפעל החסכון לבנין וכדומה. ההשקעה היא בסכום של למעלה מ-100 מיליון - ואינני מדבר על בניה פרטית. עלתה תיפוח מחשבה, אם רוצים לטנוע בעד התרכזות במרכזים מאוכלסים ויחד עם זה לענות קודם-כל על המלה של קורת-גג לעולה החדש - שכדאי לבחון תכנית של 10,000 יחידות דיור נוסף על 12,000 היחידות, בהתחשב עם העובדה שממדי העליה עלולים להיות לגמרי אחרים מאשר שערנו ובהתחשב עם הצורך להיענות להרגלי טיכון אחרים של חלק מהעליה החדשה שבאה מאירופה. מתברר שיש הכרה בטכיל העליה שבאה מאירופה להוציא יורד כסף לטיכון, לאו דוקא בגלל הטיב, אלא שבעוד שעד עכשיו הקימונו יחידות דיור עבור 6 - 5 נפשות, הרי בלי טפק שנפטח עכשיו לאקים יחידות ל - 3 - 2 נפשות במטוצע בטכיל חלק מהעליה החדשה שיש לו טטפות יותר קטנות. ברור שזה מייקר וגם מרבה את מספר היחידות מצריכים להקים. אף על פי שתדבר גולט לתחומי המקצב החדש ולא לשלושת החדשים הקרובים - לא זאת אני רוצה כפתרון לבעיה של תעסוקת הקבע. מולם ברור שטיכון מנוסי הוא חנאי קודם לכל תכנית המכוונת להגיע לתעסוקה של קבע.

האם התכנית ל- 10,000 יחידות דיור
נוספות לא תחייב העברה בתקציב מסדר

היו"ר ע. גוברין:

העבודה?

יש 24 מיליון לצרכי תעסוקה. מסדר המוצר
עלול לומר, שבניה נוספת פירושה גם

שר העבודה ס. נמיר:

תעסוקה נוספת, ועליכם להסתתף בזה בתקציב התעסוקה. כאשר יובא ענין
זה אלינו - נקול אותו, וברור שלא נטב ככילי על קופתו ונשכור על
הכסף רק מפני שיש לו כותרת "עבודות יזומות". אם הבניה תקלוט
עובדים נוספים, נראה גם בזה פתרון של בעיית התעסוקה.

אני מבקש במסדר להכין תכנית לסיור
אחד או שניים בכמה מפעלים של מסדר העבודה. הזכרתי כאן את ההכשרה
המקצועית, בדעתי היה להפנות אחדים מחברי הוועדה לסתי פינות שאין
להם מושג. עליהן - למפעלי "מסכית" לפלאכות יד שונות, שבהן עוסקות
מספחות של עוליים בפינות שונות בארץ. לחבריים האחרים הייתי מייצע
לבקר פעם במחלקת המדידות.

י. דיפתין:

כולנו מקבלים מתוך סיפוק קודם כל
את נכונות השר להסתתף בבירורים העיקריים של
של הוועדה כדי פעם בפעם. אני חושב שהדבר יהיה לתועלת הענין וה ועדה,
עם כל החשיבות שיש להסתתפותם של יתר הנציגים המקובלים עלינו.
רצוני להביע דעה בטענה - מה צריכה הוועדה להחליט, מה צריך להיות
ציר החלטותיה וכן להציע מספר הצעות ולהעיר עליהן כמה הערות.

אני מכור שאנו צריכים להחליט על כך,
שיש להעמיד לרשות מסדר העבודה ללא דיחוי תקציב של כך וכך מיליונים
לפעולות יזומות. צריך לפי דעתי להיות דיון בטענת הסכום. אני שוכח
מתוך חשש מסויים את הסכום של 4,5 מיליון. אני חושב שאין במכום זה
כדי לענות על הטענה, ויתברר בעבור זמן קצר שהטעם והסתן בין מסדר
העבודה והמוצר הוא על בסיס בלתי-מציאותי של מצב התעסוקה, או שהוא
בנוי על יסוד של הטענה עם חוסר-עבודה חלקי. אין לרשותי סנגורון
של היסודיים, כמו שהוא עומד לרשות מסדר העבודה; אבל לא באופן
מקרי נקבתי במכום הגדול פי שניים, כלומר - בסכום של 10 מיליון.
הטעמי בסכום כזה יכול פחות או יותר לענות על הטענה של תעסוקה
מלאה למחומרי-עבודה בתחום העבודות היזומות לחדשים הקרובים.

אני בוטה לזה - אם לא אסוכנע קזה צעד
בלתי נכון - שוועדה העבודה צריכה לקבוע שהיא דורשת תקציב חירום
מיוחד למסדר העבודה בשביל עבודות יזומות בגובה של 10 מיליון ל"י.
זוהי הצעה אחת.

כן אני חושב שיש לקבל החלטה הסאמטת
את ידי הממשלה להגיש את תכנית הבניה לשם קליטת העליה. קצב העליה
הנאה הנה מחייב להגדיל את מספר היחידות ל- 24,000.

הייתי רוצה שנדבר בינינו דברים ברורים
מאד בטענה של תעסוקה מלאה. אם אינני טועה, הרי בקווי-היסוד של
הממשלה מדובר על תעסוקה מלאה (שר העבודה ס. נמיר: על טאטאים לתעסוקה
יצרנית מלאה). לוחטים באזני מצדדים שונים, כי יש מוסחים שהתיאוריה
 שלהם גומרת - לא תעסוקה מלאה. כאשר נשאל השר טענה זו בוויכוח על-
ידי חברי-כנסת שונים הוא ענה, שאפילו לא כחיי להטיב על כך. קבלתי
 זאת במשוק. אני מציע שמסקנות הוועדה ייאמרו דברים ברורים על כך,
 שהקו הסנחה את ועדת העבודה בדרישתה מאת הממשלה הן לגבי תכנית
 החירום והן לגבי תכניות קבועות - הוא להגשים את העקרון של
 תעסוקה מלאה, כי זה קובע את גודל התקציב.

אד.

אני חושב - ואני סמכים בהחלט
למה שנסר שר העבודה - שאנו צריכים לדון בהקדם על תכנית תעסוקה
לפי מזורים, תכנית לתעסוקה קבועה. אנו יודע שבמסגרת העבודה עסקו
בשאלה הזו, ומתוך זה שעסקו בשאלה - אני מציע שנקבע מועד של חודש
ימים להבאת תכנית יסוד לתעסוקה לפי מזורים.

נוסף לכך אני מציע שהוועדה תתרום
היזו תרום לבירור יסודי בשאלת ביטוח מפני חוסר-עבודה. בנדון זה
יש חילו י-דעות, ושכחינה עקרונית אני רואה שהשר תוך ברעיון,
אבל הוא רואה כאן סייגים חסורים בקשר לסציאות הקיימת בארץ.
אני רואה חשיבות בכך, שהוועדה תקבל בנדון החלטה עקרונית.

שר העבודה ט. נטיר:
הדבר הסרתיע הוא ההסתכלות בחסידי
הרעיון. יש חסידיים מצדדים כל-כך
בלו י-צפויים לרעיון ביטוח מפני אבטלה, שאני מתחיל להרהר שמה לא
כדאי הדבר.

י. ריפתין:
אנו עושים בארץ הרבה דברים חלוציים.
לפרות כל המכסולים, אני מציע שבסיכום
הדיון תתקבל החלטה עקרונית על כך. אנו סבורים את הבעיה מספר
שנים, ואני רוצה שבענין זה תהיה החלטה על קבלת תכנית פומאפת לסציאות
של הארץ.

אני סבור שצריך לקבל החלטה, בהתאם
להודעה שנסר שר העבודה, על דיון נכנסת. אני קצת מקפס את דיון
במסגרת הדיון החקציבי יענה על השאלה. בצורה זו אחרת, צריך להבטיח
דיון טכני על עניני התעסוקה.

אשר למסקנה - אני רואה חשיבות סרובה
בדברי השר על אופן קליטת העליה. אני רוצה שהוועדה תדעה, שצפויה
סכנה שהעליה יכולה להתחלק באופן בלתי-פרודוקטיבי - ויש לנו בנדון
נסיון. אני רואה בהחלטת הממשלה על הכוונת חלק רציני של העליה
להתייטבות דבר חיובי, אפילו אם הדבר עלול להיות זמני. על-ידי
קבלת הכסרה סמאטיה וחנאי דיור טובים - אולי חלק מהם ייקלט.
אבל אפילו אם הוא לא ייקלט - הרי יש בכך חשיבות לחינכו של האדם.
שאלה זו היא מהחשובות ביותר.

אני חושב שוועדת העבודה צריכה ללוות
מתוך חסיכה אקטיבית את הגשמת המטרה הזו עליה דיבר השר בקשר עם
דרכי קליטת העליה החדשה.

=====

הי"ר ע. גוברין:
אני מבקש את איסור הוועדה לתיקון
הבא: בחוקההכסיה קבוציים קבענו
כי תקפו יהיה מיום 1.3.57, ושכחנו לקבוע אותו תאריך בחוק הסני -
לייסוב סכסוכי עבודה.

הוחלט: תקפו של חוק לייסוב סכסוכי עבודה יהיה
מיום 1.3.57, כשם שהדבר נקבע בחוק ההסכמים הקבוציים.

=====

הי"ר י. גוברין:
אנו סמסיכים את הדיון בבעיות
התעסוקה, ואני מוסר את דעות הדבור
לחבר-הכנסת אלטובי.

י. אלקובי:

בדברי הגע בכעיית האבטלה, אולם
אני חייב לוטר כמה טפטים על הבעיה
הספיציפית של האבטלה בחיפה. זה שנים שחיפה עומדת בראש התור באבטלה
גם באופן יחסי וגם באופן מוחלט, ורצוני לפרט את הסיבות לכך.

במסיבת חיפה יש 14 מעברות, וגם
היום טפטיכים להקיסן. מעברות אלו טפסות הזדמנות נוחה לכל אלה
שאינם בקלטים בטקסות השונים בארץ לבוא ולהתיישב במסיבת חיפה, בניגוד
לדעת הסוכנות ובניגוד לדעת לשכות העבודה. כאשר מספחה מסוימת מחליטה
לעזוב מושב או פינה אחרת בארץ, הרי קשה לה להגיע לתל-אביב או לירושלים,
מטום זמין לה אמצעים כדי לשלם דמי-מפתח עבור שיכון. לעומת זאת,
במעברות שליד חיפה יש צריפים שבהם יש תנודה בלתי פוסקת של אנשים,
המסלמים כ- 200 לירות תמורת היפטרות להיכנס לצריף, ואין גוף שיכול
להסתלט על כך. חיפה מטמטת גם כמקום לקליטה פנימית, כי כידוע עיר
נמל מושכת רבים. עליה פנימית זו הולכת וגדלה בזמן האחרון על-ידי
אנשים העוזבים את המושבים.

יש גם בעיה מיוחדת בחיפה של
המקרים הסוציאליים העוזבים את המחנה בפרדס-חנה או מקומות אחרים
ובאים אליה. יש גם מקרים סוציאליים שנזנעת המושבים שולחת לחיפה,
לפחד שאין הם סמאטיים לחיי מושב.

הבניה בחיפה צומצמת באופן יחסי
לסאר הערים. הסיבה לכך היא, שבזמן שהוכרוז על מפעל החסכון לבניה,
היתה חיפה הראשונה שהחלה במפעל. היא נחנה את המספר הגדול של החוטמים,
ולכן גם הבניה החלה שם יותר מוקדם. את המכסה מלאנו, אבל כרגע הבניה
צומצמת בהיקפה.

חיפה היא עיר יחידה ועיר נמל.
עקב המיכון והקמת מפעל "דגון", אין הנמל קולט הרבה אנשים. התעסיה
מצדה איננה יוצרת פחות - ויש מקרים שהיא יוצרת יותר - אבל עקב
המיכון היא איננה קולטת אנשים אלא להיפך - פולטת פועלים.

קיימת גם בעיה נוספת, שאיננה
קיימת בתל-אביב או בירושלים, ונדמה לי שבאף עיר אחרת בארץ - וזו
בעיית הערבים. עוד לפני 3 - 2 שנים שימשה חיפה כמקור קליטה של
אלפי ערבים מנצרת ומהמסיבה הכפרית, וזמן האחרון ישנה עוד תוספת:
באים לחיפה אלפי ערבים נוסף לאלה שכבר נקלטו בעובדים. המסל הצבאי
לא רק שאינו מסמיר בנדון אלא מקל על הערבים להגיע לחיפה ולכבוש
להם שט עבודה היות ויש חוסר-עבודה בכפרים הערביים. העיריה צריכה
לגבות פטים מהמושבים היהודיים על-מנת לספק עבודה לערבים מנצרת.
אנו מסתדלים כדי פעם בפעם לעזור בקו אותם הערבים העוזבים את
מסקיהם ובאים לחיפה לכבוש את העבודה של מחוסרי-העבודה המקומיים.
אולם להם קל יותר לכבוש עבודה כי הם מקבלים שכר ירוד, וההסתדרות
אינה יכולה להסתלט על מקומות עבודה קטנים ועל עבודה מקרית.

אנו עושים כמיטב יכולתנו, אולם
בחדשים האחרונים, על אף הגידול המכהיל של חוסר-העבודה, לא יכולנו
לעשות דבר בקשר עם ענין הערבים בגלל המצב הבטחוני והמדיני. אני
יודע כי אילו עשינו זאת בסבועיים-שלושה האחרונים; אילו היינו
עושים סדיקה כזו בקרב העובדים הערביים - עלול הדבר היה להביא
לשפיקות-דמים. מחודדי העבודה טוענים: מדוע טכללת ממסלת ישראל
את השבויים המצריים, ואנו מסתובבים רעבים? זהו ניטוק נוסף
המונע בעזבו לעשות עכשיו פעולה להחזרת הערבים למקומותיהם ולהחליפם
במושבים מקומיים, גם ערבים מחיפה.

אינני חושב שאפויה לנו בחיפה
אילו הטבה. לפי המצב הקיים אני רואה מפילו הרעה, שהיא
קשורה בשטח זה עם העליה החדשה.

התכנית של סדר העבודה, עליה שמענו
 ספייטר העבודה במסגרת יחסינה להצעות לסדר-היום, היא טובה ועלינו
 לתמוך בה בכל הלב ולאשרה. מולט זוהי תכנית הקטורה במדיניות של
 סדר העבודה בקטע האקטומלי של חסר-העבודה העכשווי, בטווח הנוכחי.
 לדעתנו, לנו כמנשי ציבור וכחב"י וע"ה היוגבת על סדוכה זו, עלינו
 לראות את בעיית האבטלה והתעסוקה בהיקף ובאמטקט רחב יותר. איננו
 מקבל את דברי חבר-הכנסת ריפתין ורפזיו, כשם שלל קבלת את
 דבריו ורפזיו של חבר-הכנסת שוטסק, כפילו בתכנית הכלכלית המעומדת
 על-ידי שוטסקיט טוביט יש איזו שהיא כוונה רעה בקשר עם הוועלת
 שתעסוקה לא-סלמה יכולה להביא לספק הישראלית. אלה הם לאישיות ובחירות;
 סי שמתמצא ורונה את המעיות של המסק בוכה לדעת שיש מטפיק צרות
 כדי לספק תעסוקה סלהיחזו ולייחס לטישהו כוונה שבאופן סלמכותי
 הוא רוצה ליצור חוסר-עבודה - והצרות יכולות להיות יותר גדולות
 בשלושה שטחים, והם -

(א) בעיית העליה. שמענו, ואנו

שמחים על כך, כי יבואו בשנה הקרובה כ- 100 אלף עולים. בני רונה
 את העולים בכוחם באניות, וגם שיעהו סללה את עצמו כי שנת 1957/58 תהיה
 כשנת 1955/56 הוטמאינו מלב טועה. ועל יסוד זה אין לבנות תכניות,
 כי זהו יסוד גרוע. איננו חושב שיעלה בידינו להביא את העליה שבמה
 אלינו באירופה בוטובוטיט לנקודות ספר ולהטיירט סם. אותם המפעלים
 שמחו בהם - והם מפעלים טובים יתך נתנו הרבה למדינה - בנותה שנת
 1955/56 לא יועילו לעליה הזו. עליה זו יש בה יתרונות גדולים ספר -
 ומינני סתפלם על הכותרת שהופיע היום בעתון "הארץ" שכבר סתחיל
 "לבחוט" בענין עליית יהודי פולין בקשר עם הירידה - ואנו מעוניינים
 בה. וגם כך, עלינו לראותה במספקלריה מארת סמטר דמינו את העליה
 שתקדולנקוט לגביה במפעלים אחרים סמוך גיטה אחרת.

(ב) רפיון במסק. - יש תהליך של רפיון

במסק, והו כנית של יסדר העבודה, תכנית המספלת בקטע האקטומלי, איננה
 עונה על הבעיה הזו. אם נקבל את הצעת חבר-הכנסת ריפתין ונדרוש סכום
 של 10 מיליון במקום 4,5 מיליון, עיוי הדבר להגדיל את הרפיון
 ומינו עיוי לפתור את הבעיה הזו של התעסוקה לא לסווח קצר, כי סוכרחים
 לרשותה למקופה של 1957/58 - ומני סכור על רפיון לא היה בתקציב
 1956/57.

(ג) סצור כלכלי. אנו נתונים עכשיו

לפני סו בתוך התנגשות סלינית חסורה ביותר. איש ממנו אינו רשמי
 לדון על תכנית כלכלית סכלי לרנות את המפרות סו את הסכנה
 שהיא מפסדית ספר, שנעמוד בסני סצור כלכלי המקופה הקרובה ביותר.
 סי שמינו סעלה זמו על דעתו אינו מלב סללה עצמו.

שלושה מלה - העליה, הרפיון

והמסור הכלכלי שעלול לבוג עקב המצב המדיני - סחייביטמנותנו שלם
 להסתפק בתכנית זו - שהיא טובה וצריך לתמוך בה, ולא לראות את
 בעיית התעסוקה במספקלריה רחבה של כל המסק וכח שצפוי לנו בשנת
 1957.

מני עובר להצעות. איננו חושב

כי ביטוח לאומי נגר חוסר עבודה הוא מפסדי בשלב זה, לא סבחינות
 הביטוח הלאומי, מלה סבחינות המסחון הלאומי. גם לו חשבנו שהדבר
 מפסדי - מפסדי היה להסתפק בהודעה של סר העבודה ספברריה את
 הסללה ומנו נוסע את תוצאות הבירור. בלי עידוד רציני של משראי
 זול יותר למסק: לבניה, למלמכה ולמעטיה - לא ניווסע. לא תקציב
 חירום לסדר העבודה יויע בשלב זה, מלה תכנית גדולה למפעלי
 חירום נסח המשראי לפיתוח.

שנית, מן האכרח להכין סיידי תכניות

פיתוח גדולות יותר שמפטר יהיה לסמן אותן ולהוצימן לפועל. עלינו
 להמכוונן לייית חירום יסח התעסוקה יותר חסירה מיידי הימה לנו מי-
 פעם בירץ.

שלישית, יש צורך לעשות תיכנון לא רק לעבודות אלא גם לכוח האדם. אני רואה את אחד היתרונות הגדולים ל לשכות עבודה ממלכתיות בנקודה זו, כי על-ידי שירות תעסוקה כזה נגיע סוף כל סוף לריכוז ותיכנון מדויק של כוח האדם בארץ. מבלעדי זאת - שני הדברים הקודמים לא יועילו, כי יכול להיות עודף גדול בכוח אדם בחיפה, תל-אביב או חדרה, ואילו במקום אחר יכול להיות מצב של מחסור בעובדים. כדי להשתלט על מצב זה יש הכרח בריכוז ותיכנון של כוח האדם.

המלצתנו צריכה להיות, כי יזרזו בהקמת שירות התעסוקה הממלכתי, ובעקבות זה - כי יוחל בתיכנון רציני של כוח האדם.

על ועדת העבודה לא רק לאשר את המסקנות ולתמוך במשרד העבודה בתכנית שהשר הביא בפני הכנסת, אלא להוסיף כי עלינו לדרוש מהכנסת ומוועדת הכספים מתן עידוד באמצעות אשראי זול, עריכת תכניות גדולות לפיתוח וכן ריכוז ותיכנון של כוח האדם.

ד. ארם: אני חושב שדיון זה צריך להיות רציני ונוקב, ולכן איננו יכולים להסתפק בישיבה אחת בשבוע. אני מציע לקיים ישיבה נוספת ביום א'.

ב. אידלסון: אני כשלעצמי מאד נתונה למחשבה, כיצד האנשים העובדים יכולים לענות לבעיית המובטלים. עלי הדבר מעיק כל הזמן, כי אני יודעת שהיו תקופות בהן גילינו יכולת להטות שכס יחדיו כאשר פשה הנגע בארץ. ההיסטוריה של תנועת העבודה בארץ מוכיחה שהיו זמנים בהם יחד בשאנו כולנו בעול,

ברצוני להתרכז בבעיה מיוחדת שלא נגעו בה לא בויכוח הקודם ואף לא עכשיו - וזו הבעיה של תעסוקת נשים. בדרך כלל אין העבודות היזומות פותרות את הבעיה של תעסוקת נשים, אף על פי שמחלקים אותן לראשי משפחה ולמרות שהן עבודות קלות. מסתבר איפוא ששורר מצב חמור בקרב המשפחות, כי קודם כל קיימת הבעיה של הנוער. הנוער אינו מועסק, ואינו בא בחשבון לחלוקת העבודה. אם תעברו על פני העיירות החדשות, כמו דימונה, מגדל-העמק או בין-שאן, תווכחו לדעת שהעבודות היזומות שם אינן פותרות את בעיית הנוער שהוא כבר בגיל 15-16, לאחר גמר בית-ספר העממי, ושההכשרה איננה מקיפה המונים.

אני יודעת מה עושה משרד העבודה בקשר לענין ההכשרה המקצועית - וגם מועצת הפועלות עושה לא מעט בשטח זה. בשנה האחרונה הכטרנו 4000 נשים ונערות. אני אומרת שמשרד העבודה צריך להשתתף גם בענין ההכשרה של הנוער ולהגדיל את השתתפותו להכשרת הנשים, ולא תמיד נשים צעירות. יש הרבה נשים בודדות בארץ שנפלטו מהתעסיה, מהפקידות ומשירותים שונים ואין להן שום פתרון בלשכות העבודה.

התעסיה איננה קולטת נשים אלה, העבודות היזומות אינן בשבילן. יש מספר עבודות שהשר ציין אותן, בהן אפשר להעסיק נשים כמו - עבודה בגינות ירק, ייעור או עבודות חקלאיות אחרות. יש הכרח להקדיש חלק מהאמצעים המוקצבים לעבודות יזומות, תוך חישוב שעבודות אלו תקלוטנה נשים. יש נשים בודדות שאין מי שיתמוך בהן, נשים המפרנסות משפחה ושעול הילדים נופל על שכמן. בלשכת העבודה אין תשובה לבעיה של הנשים הללו. כאן מוקצבים כספים לבנין, אבל ענף זה אינו יכול לקלוט נשים. היו זמנים בהם חשבו שהאריזה אינה עבודה בשביל נשים, ואילו עכשיו יש אורזות קבועות שהגיעו להיסגים נאים. הנשים חדרו לכל המקצועות הקטורות עם הקטיף והמשלוח של פרי ההדר. מבחינת ההכשרה המקצועית של הנשים - משרד העבודה יודע שיש לו עודף. מועצת הפועלות מקדישה 180 - 150 אלף לירות להכשרה כזו של נשים, באמצעות קורסים שונים - וזאת מחוץ למסגרת של בתי-הספר החקלאיים והמקצועיים לנערות.

אסתקד הגיעה מועצת הפועלות ל-4000 נערות,
ואני יודעת שיש עוד ארגונים העוסקים במאלכה זו של הכשרת נשים, והם
עושים רבות בשטח זה. מסרד העבודה חייב להקציב סכומים למטרה זו, והוא
צריך גם להיות גמיש בקביעת המקצוע. בוודאי שמקצוע של מסק-בית אינו
כל-כך קוסם, אבל יש להכסיר נשים גם לזאת. יש לקיים קורסים לבישול,
לטיפול בילדים, לכביסה וכדומה. מסרד העבודה חייב לתת את הסתתפותו
להכשרה כזו כדי לעזור למאות נשים לקבל עבודה, חלקית או מלאה, בעבודות
בית, בבתי-חולים וכדומה.

אשר לטיב ההכשרה - אני יודעת שכולנו להוטים
אחרי טיב העבודה, שהאדם יקבל בזמן הקצר ביותר את הכשרתו ואת הרגלי
העבודה. אפילו כאותם מקצועות שלומדים אותם מספר חדשים, הרי אם מסרד
העבודה נותן אמצעים לקיום באותו פרק זמן, זה מאפשר לאיש לצאת מהעבודה.
לא פעם העבודה שנערה מביאה 2,5 ל"י ליום בזמן לימודיה מאפשרת להקנות
לה מקצוע. הדבר מציל הרבה מאד נערות.

אני חושבת שמסרד העבודה צריך להיות גמיש יותר
בפוליטיקה שלו לגבי ההכשרה המקצועית של נשים ונערות, כי המצב בו אנו
נתונים הוא בלתי נסבל. זה גם מביא לידי ירידה מוסרית, כי אם לא נכסיר
נערות לעבודה ונעסיקן בעבודה שנותנת להן קיום - אנו פותחים פתח לדברים
חמורים.

היו"ר ע. גוברין: הישיבה הבאה תתקיים ביום ב' בסעה 10.30.
אני מבקש מהשר, המנהל הכללי של מסרד העבודה
ומהחברים לעשות מאמץ ולשתתף בה.

הישיבה ננעלה בסעה 11.00